

KONFERENCE “JELGAVA PADOMJU UN VĀCU OKUPĀCIJAS LAIKĀ 1940–1944. CILVĒKI UN LIKTEŅI”

2016. gada 8. jūnijā Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs organizēja konferenci “Jelgava padomju un vācu okupācijas laikā 1940–1944. Cilvēki un likteņi”. Tās programmā bija iekļauti septiņi referāti par dažādiem ar Jelgavu un Jelgavas vēsturi saistītiem notikumiem. Konferenci ar uzrunu atklāja Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeja direktore Gita Grase un Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētājs Andris Rāviņš. Runātāji norādīja, ka ir ārkārtīgi svarīgi komunicēt ar sabiedrību par vienu no sarežģītākajiem Jelgavas vēstures posmiem – Otrā pasaules kara notikumiem, jo vēl arvien nav līdz galam izdiskutēti jautājumi, no kā padomju vara mūs ir atbrīvojusi un kā tas ir noticis. A. Rāviņš uzsvēra, ka reti kurai pilsētai nākas diskutēt, vai tā tikusi sagrauta par 93 vai 95 procentiem. Tāpēc konferences uzdevums ir diskutēt, atgādināt un analizēt Otrā pasaules kara laika notikumus, lai skaidrotu dažādo notikumu iniciatorus, iemeslus un lai pilnīgāk izprastu katras rīcības sekas. Galvenais konferences uzdevums ir censties panākt, lai cilvēki spēj argumentētāk analizēt vēstures notikumus.

Pirmais uzstājās Edgars Engīzers, kurš deva vispārēju pārskatu par Otrā pasaules kara sākšanos un Latvijas “ieslīgšanu” tajā. Viņš norādīja, ka faktiski Otrais pasaules karš ir daudzu militāru konfliktu kopums, par kuru var diskutēt, kad tas tieši ir sācies. Vēl pēc nacistiskās Vācijas uzbrukuma Polijai tas joprojām bija “Eiropas karš”. E. Engīzers analizēja Latvijas nostājas izmaiņas, reaģējot uz dažādiem notikumiem.

Juris Pavlovičs saistošā veidā, izmantojot dažādus mūzikas ierakstus, analizēja Jelgavas ikdienu saspringtajā 1938.–1941. gadā. Publikā ar interesi vēroja tā laika populārāko dziesmu īsos videoierakstus, kam sekoja vispārējās un Jelgavas situācijas skaidrojums katrā attiecīgajā laika posmā. Ikdienas dzīves tematiku turpināja Edvīns Evarts, kurš ieskicēja tieši Zemgales ikdienas dzīves īpatnības uz kopējā Latvijas fona. Viņš norādīja, ka Zemgales lauku iedzīvotāju salīdzinošais turīgums ļāva vietējiem iedzīvotājiem – gan pilsētniekiem, gan lauku ļaudīm – vieglāk pārciest kara laiku,

kā arī veltīt lielāku uzmanību kultūras dzīvei, nekā tas bija citos Latvijas novados.

Holokausta pētniecības jautājumiem pievērsās Andris Tomašūns, kurš referātu papildināja ar daudzveidīgu fotomateriālu. Viņš raksturoja holokausta īpatnības un specifiku Jelgavā, norādot, ka daudzi jautājumi vēl nav atbildēti līdz galam. Sanākušie interesenti varēja arī saņemt šogad iznākušo A. Tomašūna grāmatu par šo tematiku.

Otrajā konferences daļā pirmais uzstājās Gatis Krūmiņš, kurš vairāk analizēja notikumus jau pēc Otrā pasaules kara Latvijā ekonomikas ziņā. Viņš atzīmēja, ka pēckara periodā Latvijas PSR iemaksas Padomju Savienības kontos bijušas būtiski lielākas nekā visas PSRS t.s. dotācijas.

Valdis Kuzmins pievērsās Sarkanās armijas iebrukumam Zemgalē 1944. gada jūlijā un augustā, atsedzot sabiedrībai mazāk zināmus faktus par iebrukuma norisi un kauju intensitāti. Konferences noslēgumā referēja Aldis Barševskis, kurš norādīja uz Ģ. Eliasa Vēstures un mākslas muzeja krājumā esošiem priekšmetiem un dokumentiem un īsi iezīmēja krājumā esošo materiālu izpētes iespējas.

Konferences noslēgumā raisījās diskusijas par dažādiem Jelgavas vēstures aspektiem un pētniecības iespējām.

Edvīns Evarts